

אמרתך הייתי פנינים ואמרות מעניינא דיומא

זמני השבת

בעיד בני ברק יצ"ו

6:40 :הדלקת נרות:
7:02 :שקיעה:
7:41 :מוצאי שבת:
8:16 :ר"ת:

מתורתם של ראשונים

הגה"ק רבי אהרן ראטה זצוק"ל

בעל "שומר אמונים"

לדגל יומ"ד - ו' ניסן תש"ז

והנה דע אחי אהובי כי עכשיו קודם ביאת משיח צדקינו התיקון דייקא לעמוד נגד המינות ואפיקורסות וזה תיקון הדור, וזה מוציאין ניצוצין קדישין משער הנו"ן, כאשר הבאתי (לקמן בסוף המאמר) בשם אור החיים הקדוש שצריכים ישראל הקדושים לירד קודם ביאת משיח צדקינו לשער הנו"ן ולהוציא משם בלעם מפיהם, וזה השער הוא מינות ואפיקורסות, ומי שיפה אמונתו ביותר באמונה פשוטה דייקא, גורם תיקון הדור, ולהמעיט הרבה צרות מיישראל הקדושים, כי על ידי אמונה פשוטה של בר ישראל הגם מאיש אחד, מציל באמונתו הרבה נפשות מיישראל הגם שלא נודע לו.

ועכשיו מתגבר ספיקות האמונה ח"ו בלבות ישראל, כי כל כחו של קליפת עמלק ללכוד עכשיו זרע קודש ליתן ספיקות בלבות ישראל הקדושים והתקררות האמונה, כאשר אמר רבינו הקדוש בעל אור המאיר קודם פטירתו, וכן כמה צדיקים שאמרו זאת, שקודם ביאת המשיח יתרבה המינות עד שמושפרא דשופרא יזדקק מפייהם דברי מינות רח"ל, והראה על תלמידיו באצבעו ואמר שופרא דשופרא כמותכם יתפוצץ מפייהם מינות ואפיקורסות רח"ל אם לא יזהרו לנפשם, וכן אמר רבינו הקדוש מריוון שהאמונה תהיה כל כך קשה כמו לעלות על כותל גבוה ישר בלי סולם ומדריגות, ושמעתי מזקן אחד ששמע מאחד מבניו הקדושים כי באם ירצה איזה בר ישראל לקיים איזה מצוה ירדוף אחריו היצר עם עגלה בד' סוסים למשכו לאחור, ויש בזה סוד.

ולכאורה איך שייך לומר שחסידים ויראים ידברו דברי מינות ח"ו, רק הפשט הפשוט מזה כי אמונת ה' הוא דבר עמוק מאד ואין מי שימצאנו על שלימות, ובדבר דק מן הדק שמהרס במחשבתו נגד מדותיו ודרכיו יתברך שמו, נתכנה למעלה בזה הרגע בשם מין ח"ו, הגם לפעמים כונתו לפי דעתו להמליץ על ישראל במליצות, רק ששטיח דברים כלפי מעלה ח"ו, וזה טעות היצר רח"ל (כאשר הארכתני לעיל פרק ג').

או יושב ומסייע למדברי פאליטיק, או שמכניס באזניו מדבריהם שבהם גזו הרבה מינות רח"ל, שמדברים סברות שיהא כך או כך, ומסיח דעתו ח"ו קצת מתקנות הגאולה על ששמע על רגע דברי אפיקורסות, כאשר אזנינו שומעות ועיינו רואות בעונותינו הרבים פתאות ההמון וטעותיהם

מכתב גלוי אל אח לדעה

אל מע"כ ידידי משכבר הימים הרה"ג מו"ה ... שליט"א.

עדיין צרובות בזכרוני מראות רבות שלך במהלך המלחמה הכבירה שמנהלת היהדות החרדית כנגד גזירת שמד הגיוס במשך כל השנים האחרונות, במחאות האדירות כנגד מעצר גיבורי החיל שלא שיתפו פעולה עם צבא השמד, בהפגנות כנגד הגייסים השפלים סוחרי הנשמות, בזעקות מול בתי משת"פים שפלים למיניהם, בבית המשפט הצבאי ביפו ובכלל 4 ו-6, במשמרות הסברה בלשכת הגיוס תל השומר, בימי משטרה ותוכניות הסתגלות, ועוד רבים כעין אלו אשר מן הסתם הם כולם הרותים בליכך ובלב כל מכריך אשר ראו את האש הבווערת בקרבך ברתיה גדולה אל מול השמד הנורא.

אך כמדומני שבסערות השנה האחרונה קצת נחלשת (באופן פיזי כמובן...) מכל המלחמה הארוכה והמתירה, קשה בכלל לסכם את מה שעברנו רק בשנה האחרונה במאבק כנגד גזירת הגיוס, מי זוכר כמה פעמים עמדנו בשערי לשכת הגיוס בתל השומר? מי יכול לשכוח כיצד עברנו מחסומים משטרתיים בדרך ללשכת הגיוס בטבריא? ומה עם המחאות האדירות בירושלים ובאר שבע? והמחאות האדירות בכבישים כנגד הגזירה? והמחאות כנגד מאסר גיבורי החיל? וההפגנות כנגד המשת"פים? ושיבוש הכנסים לגיוס חרדים בבית החיל בתל אביב ובניי הטומאה בירושלים ובצומת לטרון ומי זוכר היכן עוד? מה גם שלא היתה זו המערכה היחידה שניהלה היהדות החרדית באותן השנים.

כל הדברים האלו הם קשים לבני תמותה, כל שכן כאשר אנו מדברים על אברך משי כמותך אשר מלבד התורה ועבודת ה' סביבם סובב ציר חייו הוא גם טרוד בטירדות החיים והיוקר המאמיר, אכן אין זה מן הדברים הקלים והפשוטים (ונסה רק להסביר זאת לאלו שמלגלים בנבזות ורשעות על "אלו שמחפשים אקשן"...), ועל כן הנני בזה לנסות ולהזכיר מעט כמה נקודות הידועות לשנינו אשר אין בהם שום חידוש, אולם כדברי המסילת ישרים בהקדמתו "דברים שרוב בני האדם יודעים אותם ולא מסתפקים בהם כלל, אלא שכפי רוב פרסומם וכנגד מה שאמתתם גלויה לכל, כך ההעלם מהם מצוי מאד והשכחה רבה".

א. הלכה פסוקה היא שהצלת נפש אחת משמד דוחה את השבת, וזה לשון השו"ע (או"ח סי' ש"ו סעי' ט"ו): "מי ששלחו לו שהוציאו בתו מבינתו בשבת להוציאה מכלל ישראל, מצוה לשום לדרך פעמינו להשתדל בהצלתה, ויוצא אפילו חוץ לשלש פרסאות, ואי לא בעי כייפין ליה". ובשו"ע הרב (שם) כתב: "והוא הדין אם אינה בתו אלא בת או בן איש אחר אע"פ שאינו קרובו ויש יכולת בידו להשתדל במצוה זו אע"פ שהוא ספק אם יציל כופין אותו להשתדל בכל מה שאפשר אפילו בעשיית מלאכות גמורות אם יצטרך להן".

על אחת כמה וכמה הצלת נפשות רבות שתלויות במערכה קדושה זו, ואין מדובר כאן על חילול שבת הנצרך להצלתם, אלא בסה"כ התאמצות יתר על הרגיל, ולכל היותר לספוג מעט מנחת זרועם של קלגטי הציונים (כמובן שלא באנו להתיר לחלל שב"ק למען המערכה כנגד גזירת הגיוס, אלא רק להביא את ההסתכלות הנכונה על הדברים, ולהלכה למעשה הדברים מסורים לאלו שהגיעו להוראה).

והנפילה לצבא הרי הוא שמד גמור כנודע לכל, וכבר נתפרסמו עדויות של כאלו מחוגי הד"לים שבמשך שנים שלחו לשם את תלמידיהם, ולימים התוודו כי בכך למעשה "הקריבו" את יהדותם של התלמידים למען המדינה.

ב. הפעולות הנעשות להצלת הצעירים משמד הגיוס, מביאות לתוצאות מבורכות ביותר הניכרות בשטח. כל עצרת תפילה או מחאה, מודעה, כרוז, גורמת לצעירים רבים שהיו עלולים ליפול לצבא השמד, להתחזק על עמדם ולהכריז "לא!".

ולא מכבר פרסמו הציונים בעצמם כי המחאות שנערכו בשערי לשכות הגיוס בימי הגיוס גרמו לצעירים רבים שלא להתגייס! בזמן שעמדנו בשערי הלשכה וזעקנו נגד הגזירה, הצלנו עשרות או מאות נשמות, הם וצאצאיהם עד סוף כל הדורות נזקקים לזכותנו. הקלה היא בעיניך?

ג. ראינו בעיינו כי כאשר אנו עושים את מה שבידינו, זוכים לסייעתא דשמיא מיוחדת למעלה מדרך הטבע. החל ב"חוק" הנורא שנסחב ונמרח במשך שנים ארוכות באופן מופלא, וכלה בדעת הרחוב החרדי (הכונה לקוראי כתבי העת וקלי הדעת) שעד לפני כשנה היה נראה כי המערכה אבודה והללו נוהרים בהמוניהם לעבר צבא השמד בהערצה גדולה כדי לסייע למלחמה וכו', ובחסדי שמים עקב המשך בעמ' 4 <<<

ללמוד מהבהמות לעשות רצון קונם במסירות נפש

אָדָם פִּי יִקְרִיב מִקָּמָן קִרְבָּן לַה' וכו'.

הדקדוקים רבו. ויל"פ עפ"י שהבאנו פי' האשכול ענבים על מקרא קודש (ויקרא י) היא העולה על מוקדה עפ"י מעשה דאל"י בהר הכרמל שהבהמה לה' רצתה בשמחה והשני לבעל לא רצה, נמצא שהעולה לה' ניכרת בזה שתלך ותרוץ בשמחה להיות קרבן, "היא העולה" מעצמה עולה "על מוקדה" להיות לריח ניחוח לה'.

א"כ אנו בני בחונו ה' נעשה ק"ו בעצמינו כמה מס"נ צריך להיות בנו, "אדם כי יקריב מכם קרבן לה'" מכם ממש לעבוד ה' במס"נ, תלמדו זאת "מן הבהמה מן הבקר תקריבו את קרבנכם" שלכם בגופכם ממש תלמדוהו מן הבהמות שכמה הם רצים לעשות רצון קונם.

(טל השמים)

סמיכה לכפרת עוונות

וְסִמְךָ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֵלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו.

ועל צד הרמז נוכל לומר, וסמך ידו על ראש העולה כולל את כל העולה, הן הבהמה, היא העולה על מוקדה, הן האדם הנסמך העולה לאיזו מעלה מן הטעם שנתבאר, אך לפי גודל העונש שמטילין על הנסמך מי פתני יסור הנה לקבל הסמיכה כי אינה שוה בנוק, על כן אמר ונרצה לו שמשממא יהיה מרוצה לקבלה כדי לכפר עליו, כדמסיק בסנהדרין (יד) רבי זירא הוי מיטמר מלמסמכיה דאמר רבי אלעזר לעולם הוי קבל וקיים כי שמע להא דאמר רבי אלעזר אין האדם עולה לגדולה אלא אם כן מוחלין לו כל עוונותיו אמצו ליה נפשיה. וזה דרש יקר.

(כלי יקר)

יעשה המצוה מיד ועי"כ תהיה לשם שמים

כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַה' לֹא תַעֲשֶׂה חֲמִץ פִּי כָּל אִשָּׁר וְכָל דָּבָשׁ לֹא תִקְטְרוּ מִמֶּנּוּ אִשָּׁה לַה'.

וצריך להבין מה זה נתינת טעם לאיסור חמץ מאיסור שאור, ודלמא שאני שאור שראוי להחמיץ בו עיסות אחרות כדאיתא במס' ביצה דף ז', או דילמא שאני שאור שאינו ראוי לאכילה והקריבתו נא לפתח, והיותר קשה מה זה ראי' מדבש לאיסור חמץ.

ונראה כי הוא על דרך שדרשו חכ"ל במכילתא ושמתם את המצות מצוה שבאה לידך אל תחמיצנה וגילה הכתוב בזה טעמו של דבר, שאם יעשה אדם המצות תיכף ומיד בבא המצות לפניו אזי מהנקל לעשות אותם לשם שמים בלי תקות שכר ומבלי יראה מהעונש, אמנם אם יחמיץ המצוה אזי בודאי יבא יצר הרע בטענותיו למנוע האדם מעשות רצון התורה, ובע"כ כדי להכניע יצה"ר יחשוב האדם הפסד מצוה כנגד שכרה היינו שכר המקיימה ועונש המבטלה, וא"כ שוב לא תהי' המצוה נקי' כ"כ, והנה מנחה

אינה רק שם על הקרבן הנעשה מסלת אבל הוא שם לדורן כנאמר בפרשת וישלח ותעבור המנחה על פניו, ובאמת כל מצוה הוא דורן למלך מלכי המלכים ועיין לקמן כתבתי כי שאור ודבש המה רמוזים על יראת העונש ותקות השכר, ויפורש הפסוק כל המנחה היינו כל המצוה לא תעשה חמץ שתעשנה מיד ולא תחמיצנה, כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו וגו' וכאשר כתבתי לקמן.

(בן גרני)

חטא קל של הנשיא גורם לקלקול בחמורות אצל המון העם, ולהיפך

לְאִשְׁמַת הָעָם.

ורגיל אני לפרש מקרא אשר נשיא יחטא לאשמת העם, כי היכא דמי חילול השם כגון אנה אי לקחנא בישראל ולא יבא דמי, ועפ"י רוב אם הת"ח מזוללים בדברים קלים המון עם יזלו בגדולות, ולפעמים איפכא כשהמון עם מקולקלים הרבה גורמים שהת"ח ג"כ נכשל לפעמים באיזה חטא קל, והמון עם יאמרו כי הקלות של המנהיג גורם להם לחמורות ות"ח יאמר איפכא כי חמורות שלהם מביא אותו לקלות, וזה אשר נשיא יחטא חטא קל גורם לאשמת העם לחטאים גדולים או איפכא נשיא יחטא הסיבה לזה אשמת העם שהעם נאשמים בעבירות גדולות זה גורם קצת זילזול לת"ח.

וזה שאחז"ל תמה אני אם יש בדור מי שיוכל להוכיח כי אם יאמר טול קיסם מבין שינד יאמרו לו טול קורה מבין עינד, והדבר מבהיל עפ"י רוב אין המורה כ"כ בעל חטא יותר מהעם, ועפ"י האמור נחא דאם יאמר המוכיח ליטול עבירות קטנות שלו שהם גרמו לו ע"ז ישיבו לו טול קורה היינו החטאים שלנו הגדולים שהם בגרמתך ע"י חטאיך הקטנים וזה לפענ"ד נכון מאד בס"ד.

(שו"ת תורת יקותיאל מהגרי"י ראו ענברגער, מהדו"ס ס"פ א')

התוכחה מתקבלת רק אם המוכיח נקי מחטא זה

אם לוא יגיד ונשא עונו.

י"ל שהמנהיג צריך להיות עיניו פתוחות לראות אם אחד עובר עבירה להוכיחו ולהשיבו בתשובה, ואם לא עשה כן הוא נתפס בעונו, כדכתיב ביחזקאל צופה נתתיך וגו' ואתה כי לא הזהרת את הרשע וגו' דמו מיידך אבקש ואתה כי הזהרת וגו' ואתה את נפשך הצלת, ולזה רמז אם לא יגיד ויוכיח לרשע מומו אז הוא המנהיג ישא את עונו של החוטא.

אולם תוכחה מתקבלת רק אם המוכיח נקי מחטא זה, כדרשתם ז"ל עה"פ התקושושו וקשו קשט עצמך תחלה ואחר כך קשט אחרים, ולזה רמז אם לו יגיד אם לו בעצמו יגיד תחלה אז מתקבל תוכחתו, ואז אם לא יגיד ונשא עונו של החוטא.

(בהיות הבקר מהגר"ש בראך מקאשוי)

חוסר זהירות הוא חטא

אָשֶׁם הוּא אָשֶׁם אָשֶׁם לַה'.

אף על פי שלפעמים יובא זה הקרבן והוא לא נכשל באותו החטא, לא יחשוב החושב שמכניס בזה חולין לעזרה, כי אמנם הוא קרבן אשם על כל פנים, אף על פי שלא נכשל באותו החטא שנפל בו הספק, והטעם הוא כי אשום אשם לה', כשלא נזהר בדבר עד שנפל בספק.

(ספורנו)

ומבואר ... דחיוב אשם תלוי הוא על מה שעבר על איסור דספיא דאורייתא, והוא קרבן ודאי, ולא ספק קרבן. וכ"כ בספורנו ס"פ ויקרא על הכתוב אשם הוא, אף על פי שלפעמים יובא זה הקרבן והוא לא נכשל באותו החטא, לא יחשוב [החושב] שמכניס [בוה] חולין בעזרה, כי הוא קרבן אף על פי שלא נכשל באותו החטא שנפל בו הספק, והטעם הוא כי אשום אשם לד' כשלא נזהר בדבר עד שנפל בו הספק עכ"ל, ולדבריו אשם תלוי הוא קרבן ודאי על איסור ספיא דאורייתא.

(קובץ הערות, סימן מב)

לחידודא

ידועים דברי הגר"א שאפילו רשע גמור העובר על כל העבירות שבתורה, יענש בשמים גם על מה שזלזל בנטילת מים אחרונים, וידונו אותו על כל עבירה ועבירה בפני עצמה.

היכן מצינו היכ"ת שמחמת שאדם עובר על עבירה דרבנן, יפטר מעבירה דאורייתא?

תשובות והערות ניתן לשלוח בפאקס או להשאיר הודעה בתא קולי כמפורט בעמוד 4

תשובה לשאלה מגליון פר' תצוה:

איתא בגמרא תענית דף ב. ג' מפתחות בידו של הקב"ה ולא נמסרו לשליח, מפתח של חיה דכתיב ויפתח ה' את רחמה, מפתח של גשמים דכתיב יפתח ה' לך את אוצרו הטוב, מפתח של תחיית המתים דכתיב בפתחי אני את קברותיכם.

היכן נרמז דבר זה בפרשתך?

איתא בספר קול אליהו מהגר"א על הפסוק "פתוחי חתם קודש לה'", יש לומר על דרך רמז, על פי מה דאיתא בגמרא (מס' תענית דף ב.) ג' מפתחות בידו של הקב"ה ולא נמסרו לשליח, מפתח של חיה דכתיב ויפתח ה' את רחמה, מפתח של גשמים דכתיב יפתח ה' לך את אוצרו הטוב, מפתח של תחיית המתים דכתיב בפתחי אני את קברותיכם ע"כ, וידוע דלית מילתא דלא רמיזא באורייתא (עי' תענית ט), וכאן רמזה לנו תורתנו הקדושה הענין הזה, פתוחי חת"ם ר"ת ה'יה ת'חיה מ'טר קודש לה', רצונו לומר שפתוחי (המפתחות) ח'ת"ם קודש לה', ולא נגע בהם זר.

הקמת משרד "הרבנות"

ביום י"ט טבת תרע"ט אמנם הוקם "משרד הרבנות", אך לא היה זה "המוסד הרבני העליון" שחשבו מייסדיו, אלא מוסד רבני זעיר שהתמכר תמורת ככר לחם והלך בתלם הציוני מיד בראשית ברייתו, ענין זה מודגש בהבלטה בפרטיכל של האסיפה הראשונה להצעת תקנות ל"משרד הרבנות": "המוסד יהיה הרפרזנטט הדתי של היהדות הארץ ישראלית לידו יפעל בית הדין לערעורין, משרד הרבנות יאשר פסקי דין שיש להוציאם לפועל ע"י הממשלה". (מתוך "תקנות משרד הרבנות").

אכן הציונים הצליחו לצוד חלק מן הרבנים המתונים ברשתם, ומושב הבד"צ עבר ל"משרד הרבנות החדש", אך גדולי ירושלים התנגדו מוסד החדש בתוקף ביחוד אחרי שמיד עם הווסדו הוכיח את עצמו בהצעת "בית הדין לערעורין" דוגמת משפטי העכו"ם וערכאות העמים.

באותו שבוע של יסוד המשרד התאספו כל גדולי ירושלים ביחד עם חו"ר הישיבות וערכו מכתב מחאה על הדבר, וזה לשון המכתב:

"לכבוד הרה"ג ועד העיר האשכנזי שליט"א

תקונו היתה שהבתי דינים דעתנו יהיו יוצאים ללחום מלחמת מצוה ולעמוד הדת על תלה נגד המהרסים והרוצים לפרוץ בחומת הדת. אך לדאבוני לא יכלו עמוד בזה וגם עשו צעד חמור המרגיז לב ונפש כל איש החרד ומשלומי אמוני ישראל הנהו, במה שהעבירו את מושב קביעת הבד"צ למשרד החדש המושפע מאדונים הרחוקים בדיעה ובמעשה מעדת הארטידעקסיע, וכלפי שאמרו חז"ל במקום שיש חילול ה' אין חולקים כבוד לרב מחויבים אנחנו למחות בזה בכל תוקף עוז, ומבקשים את כבוד ועד העיר האשכנזי אשר בכל עיקרו נוצר להגן על זכויותינו וקניינינו הדתיים לעמוד על המשמר ולשמור את כל הקדושי ויקר לנו ולקרוא לעצרה בכל המוקדם האפשרי את הרה"ג דעיר קדשינו אשר לבם ער לקדושת התורה והמצוה להביא עצה ודבר הלום ולדון כבוד ראש למען כבוד הדת ולמען כבוד העדה האשכנזית שלא יתחלל כבוד עיר קדשינו."

על החתום באו חמישים ושנים מגדולי התורה בעיה"ק, ביניהם: מרן הגרי"ח, הדיין מפאפא, רבי זרח ברוורמאן, רבי בן ציון שפירא, ועוד.

הרב הראשי הראשון

התנגדות זו זעזעה את המוסד, ואמנם על אף התקציבים השמנים שראשי הציונים הלעיטו בהם את המשרד הרבני, וגם עם כניעתם של אחדים מרבני ירושלים שאנשי ביתם היו עטופים ברעב שלא הצליחו לעמוד בנסיון, כמעט שהמשרד הרבני התנוון במשך זמן קצר. הללו שהכירו בציונות בדיעבד בלבד ומתוך אונס, לא הועילו הרבה לאפוסטרופסי הרבנות החדשים, הציונות היתה זקוקה לאישיות מפורסמת בעלת איצטלא רבנית החדור כולו ברוח ציונות מובהקת ומהווה חלק ממנה אשר יגשר בדרך לקולקלת וביצירת אנדרלמוסיה בין עוקרי התורה ובין מקיימיה, וסגולות אישיות אלה מצאו אח"כ ברב מיוחד במינו

שדגל כל ימיו ברעיון זה, והרב קוק שמו.

הרב אברהם יצחק הכהן קוק היה בנעוריו תלמיד ישיבת וואלאז'ין עוד בימי הגאון הנצי"ב זצוק"ל, ונמנה על תלמידיה המעולים, אך עוד מצעירותו נמשך אחרי קבוצת המשכילים בישיבה, ולא פעם מצאוהו מחרז חרוזים במטבעות לשון שלוקחו מהשפה העברית החדשה ולא היו שייכים כלל ללשון הקודש. מטבעו היה הרב קוק בעל דמיון פורה והוזה היות, וכבר בצעירותו היה מעלה על הכתב את חלומותיו בלילה. (קונטרס "הרב", ירושלים תר"ח צ').

מתוך למדנותו שיצאה לה שם לקחו הגאון האדר"ת זצוק"ל - רבה של פונביז' ולבסוף ימיו אב"ד בירושלים - חתן לבתו. אחרי חתונתו נמשך אחרי הגאון רבי מרדכי אלישברג רבה של בוויסק מראשי "חובבי ציון" (מגדולי הרבנים בליטא, היה ידוע בכחו להתירא ונמנה על מתירי השביעית בזה"ז), וחמש שנים אחרי פטירתו של רבי מרדכי בשנת תר"ס, הוכתר הוא לממלא מקומו בבוויסק.

בשנת תרס"א פרסם כמה מאמרים ב"הפלס" בשם "תעודת ישראל ולאומיותו", מאמרים אלה היו ראשית פרסום דעותיו, וכבר אז פסלו אותם רבים מגאוני ישראל, רעיונותיו במאמרים אלה שמשו אח"כ בסיס לשיטת "תנועת המזרחי" בעידית יסודה בשנת תרס"ב.

בשנת תרס"ג עלה לא"י, והוכתר רבה של יפו והמושבות, ביפו שהיתה כבר אז קן למתחדשים, הצליח מאד, והרצאותיו שנאמרו בעברית צחה ובנימה פילוסופית בעיקר על התקרבות בין יראים וחילונים קרבו אליו את בני העיר.

בשנת תרס"ד עם מותו של הטמא הרצל ימ"ש מייסד הציונות, הספידו הוא בבית הכנסת ביפו וכנהו "משיח בן יוסף" [רח"ל], חלק מהחרדים ביפו מחו על כך נמרצות, וביניהם גם הרב פ' ששהה אז ביפו.

בשנת תרס"ד - תרע"ד פרסם כמה ספרים בהלכה ובאגדה, ואלה האחרונים שהיו טוויים ברעיונות לאומיים בקו מנחה של הלול רשעים ואפיקורסים, וברעיון הציוני שמצות בנין וישוב הארץ מכפרת על כל העבירות שבעולם, עוררו עליו התנגדות חריפה מגדולי א"י.

גם פסקיו בהלכה היו מוזרים ומתמיהים, ובערב שנת השמיטה תר"ע, היה בדעת יחיד בין גדולי התורה בארץ ישראל - להתיר עבודת האדמה ע"י מכירתה לנכרים, ורוב היתריו בזה היו למורת רוח גם לאלה מגדולי התורה בחו"ל שקיימו את היתר מכירת הקרקע כדי להקל רק בעבודות מסוימות בלבד. הגאון הרידב"ז מסלוצק זצוק"ל כתב אז מכתב חריף נגדו ובתוך דבריו כתב "ולא יתעקר ח"ו השמיטה מפני אימת קוק המשוגע...". (פורסם בהחבצלת סיון תע"ר).

באותה שנה גם עמד בפולמוס חריף עם בית הדין של החסידים בירושלים בנוגע להיתרו המשונה להשתמש בשמן שזמשומין בפסח אשר גדולי ירושלים הביעו עליו דעה אחידה כי דינו כשמן קטניות שאנו נוהגין בו איסור.

בשנת תער"ד השתתף אותו רב במשלחת הרבנים למושבות והקיבוצים שאורגנו ע"י המגיד הירושלמי רבי בן ציון ידלר, במשלחת השתתף גם מרן הגרי"ח

זאננענפעלד שעם כל הבלגתו הוכרח להתרוע בכמה מתחנות המסע על התרפסותו הרבה של הרב קוק לחילונים, שהיא דרך זרועה מוקשים וסכנה ודאית, אך הוא לא שעה לדבריו.

[ראה בספר "בטוב ירושלים". וראה בקונטרס "מפי דודי" (שיחות של הגאון רבי משה קליערס רבה של טבריה שהיה ממשתתפי המסע) מה שאמר על אותו רב כי "עבור א"י נקל לו להתיר כל איסור דרבנן, וכי הוא בעל דמיון והוזה אשר לא פעם נקודות נראות לו כאורות"].

בקץ תער"ד הוזמן אותו רב יחד עם שאר רבני הארץ לכנסיה הגדולה של "אגודת ישראל", היציאה לחו"ל לא התאימה כלל עם שיטתו המוצהרת ורעיונותיו אך הוא פרסם שיציאתו היא רק כדי להשפיע שם לאחדות כל חלקי האומה לטובת בנין הארץ. ואמנם אגוד"י בירושלים שנתיידדה רק שנתיים לפני כן, ועמדה גם היא לשלוח את נציגיה לכנסיה, ערכה אז תזכיר מיוחד לבאי הכנסיה ובו ביאור מפורט על נימוקי ההתנגדות של היהדות החרדית בא"י לשיטתו של אותו רב.

בתמוז תרע"ד יצא אותו רב לחו"ל, ובחדש אב פרצה המלחמה העולמית, התכנסות הכנסיה הגדולה ירדה מעל הפרק, ומתוך שלא היתה כל אפשרות לחזור לא"י, התיישב זמנית בשוויץ עד שנת תרע"ז אז הוכתר לרב בלאנדאן.

בימים ההם כבר נראה באופק נצחונה של אנגליה ובנות בריתה, והציונים בלאנדאן ובעולם כולו נוכחו לדעת שעתה היא שעת הכושר לדרוש להם שלטון בא"י, הפעילות מסביב לענין זה היתה זקוקה לאישים בעלי השפעה אשר יתנו לדרישה זו גם גוון דתי ובעל רושם, והם מצאו בו משענת נאמנה, ואמנם יחד עם הד"ר חיים וויצמאן שר"י אשר התיידד עמו בלאנדאן הפעיל מאמצים להשגת שלטון לציונים בא"י. גם הבעיה הכספית שעמדה בפניה של פעילות זו נפתרה ע"י אותו רב, ויחד עם נחום סוקולוב הציוני, עבר לארכה ולרחבה של ארץ האנגלים והתרים בהצלחה את יהודיה לקרנות הציונים.

מששככה חמת המלחמה וארץ ישראל היתה בידי אנגליה, ושר החוץ שלה הלורד בלפור פרסם את הצהרתו הידועה, שאף הלה לחזור לא"י ולרבנותו ביפו, אך בנתיים הגיעה אליו ההצעה על רבנות ירושלים והוא שש לקראתה, בדעה כי משרה זו תשמש מנוף אדיר להפצת רעיונותיו, אלא שבהכירו את התנגדות גדולי ירושלים אליו צפה לשעת כושר, וכיון שנוכח שגם כמה מראשי המוסדות מעוניינים בו כדי למלאות את קופותיהם הריקות, מתוך תקוה לנצל את קשריו האמיצים עם ראשי הציונים שכבר שלטו על המקורות הכספיים של הישוב, החליט לארוז את חפציו ולעלות.

בהחבא ובסתור

בירושלים כבר הלכו שמועות זה כשנה על בגידתם של כמה מראשי המוסדות שביניהם נמנו גם כמה מחברי "ועד העיר" עצמו - במרותם של גדולי ירושלים רבנו ומרן הגרי"ח, ועל חיפושים אחרי רב אשר יש לו מהלכים אצל האפוסטרופסים החילוניים החדשים לעיר הקודש. מפה לאוזן גם נמסר שהמדובר הוא בהרב המשך בעמ' 4 <<<

ושקריהם שתסמר שערות הראש, שזה יעשה כך, ואם כך יהיה כך, וה' שכוח מלבבם שה' פעל כל זאת (כאשר הארכת בזה לעיל פרק ב'), כמו שכתוב (פר' בשלח) ה' איש מלחמה ה' שמו, וכמובא בגמרא (עבודה זרה דף ב' ע"ב) ששייב ה' לעתיד לבא לאומות העולם שוטים שבעולם מלחמות אני עשיתי ע"כ, וכתוב (תהלים מד) אתה ידך גוים הורשת ותטעם תרע לאומים ותשלחם, כי לא בחרבם ירשו ארץ וזרועם לא הושיעה למו כי מינך וזרועך ואור פניך כי רציתם, וכתוב (תהלים לג) שקר הסוס לתשועה וברוב חילו לא ימלט, כי ה' אלקינו הולך בכבודו בכל המלחמות, ומשיג בהשגחה עליונה ונפלאה על כל נפש פרטי כדי ללקוט הניצוצין, בפרט לטובת עמו ישראל הקדושים ולהצלולתיהם ותיקוניהם.

ואם באדם פרטי אמרו רז"ל (חולין דף ז' ע"ב) אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, אם כן כל שכן דבר הנוגע לאנשים הרבה וכל שכן לנשמות הרבה מישראל, וצערן של ישראל, וכי הוה אמינא שבעולם שח"ו יתסר אייה נברא אפילו יסורים כל דהו בלי גזירות הקב"ה שנגזר מפי ה' בבית דין של מעלה, ומראשית כזאת הודעת, כי לא די שנתחך הגזירה עכשיו, רק בשעת הבריאה

עלה לפני בעל החסד ובעל הרחמן זה הדור האחרון בראש כל הדורות, כי אין בראש אלא מה שבסוף, כדכתיב (פר' חקת) את והב בסופה, כי הסוף תכלית הראש, כמו שזה העולם השפל סופא דכל דרגין והוא תכלית ראשית הבריאה, ככה סוף כל הדורות תכלית כל הדורות הקודמים, כי אין בראש אלא מה שבסוף.

כמובא בעשרה מאמרות (מאמר חיקור דין חלק שני פרק ז') וז"ל אם יתממה חכה לו כי בא יבא ולא יאחר מספר הכל "בראשית" עם כללות הפסוק, שזה תכלית הבריאה עכ"ל, והיינו הדור האחרון שיזכו לגאולה במהרה בימינו הוא תכלית הבריאה, הגם שכללות הדור עכשיו הוא בתכלית השפלות, אבל מרבוי הגלים ונסיונות שנצרפו צירוף אחר צירוף, ישארו הנשאים מווקק שבעתים מזהירים כאור החמה ולבנה, (ישעיה) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלים.

לכן זה עבודתנו עכשיו לעמוד בתוקף האמונה בל נמוט ובל נרפה ח"ו. כמו שכתוב (בזה"ק שמות דף ז' ע"ב) זכאה מאן דיוזמן בהאי זמנא במהימנותא עכ"ל, כמובא בסוף דניאל והמשכילים יבנו, והיינו

שיכירו וידעו ממקרי הזמן וממאורעותיו שקרבה העת והעונה לפקוד כנסת ישראל ולרומם קרנה, והגם כי אנחנו רואים גודל חילול ה' שנעשה בעולם שישאל הקדושים מוכים ומעונים בזויים ושפלים, ומעונים מדבר חרב ורעב וביזה ושבוי וכל מיני חלאים וצרות רח"ל, לא נהרס במחשבותינו ח"ו להרהר אחרי אלקינו כי כביכול ח"ו מפריז על מדותיו, כי כל מדותיו יתברך הגם כי נראים לעיני בשר ודם שהמה דינין תקיפין ח"ו, אבל בתוכם גנוז ומלא רחמים וחסדים, ומתוך צרה המציאם פדות ורוחה, (כפזמון ישראל נושע האומרים בסליחות ובנעילה), כי "צרה" המילוי שלה הוא צדיק, ריש, הא, שהוא כמספר השם הקדוש "תכה" הלוחמת תמיד מלחמות ישראל, שהוא האותיות שלאחר השם שדי, (אחר הש' ת', אחר הד' ה', אחר ה' כ'), וכתוב (איוב) והיה שדי בצריך, והוא סופי תיבות של הפסוק (תהלים ט') כי לא עזב'ת דורש'ך ה', ושל הכתוב (פר' בשלח) עזי וזמרת יה ויהי, סופי תיבות במספר זה השם, (ועיין בקהלת יעקב), וכל זה לרמוז שבתוך כל הצרות גנוזות כל מיני הישועות.

(שומר אמונים, מאמר האמונה פרק ז', נכתב בעת מלחמת העולם השנייה)

דבריהם הם זכרונם

המשך מעמ' 3

קוק מיפו שזה עידן ועידנים אשר גדולי ישראל פסלו את שיטתו החדשה, אך רובם לא האמינו שהדבר יבא לידי מעשה, ורק ימים אחדים לפני בואו נתקבלה בירושלים ידיעה שאמרה כי הוא בדרך.

ההודעה על כך לאותו רב עצמו הועברה בהחבא מהדואר בחברון ע"י מנהלי המוסדות בירושלם מן החשש לזעם שיעורר הדבר בעיר (ספר על חומותיך ירושלים). מן הענין לציון שספרי התולדה שפורסמו עליו לימים ניסו להלביש את ענין שיגור המכתבים מחברון במעטה של קדושה, וכאילו סגולה ראו בכך שהמכתבים להמיעוד להיות רבה של ירושלם נשלחו מעיר האבות...

(דברי ימי היהדות החרדית בירושלם מתוך הספר "מרא דארעא ישראל")

מכתב גלוי אל אח לדעה / המשך מעמ' 1

רשעותם וטפשותם המופלגת של גורמים מסויימים בשלטון הציוני, התהפכו היוצרות מן הקצה אל הקצה, וכהיום השיר "ובלשכותיהם אין אנו מתייצבים" מושל בכיפה.

מי יכל לדמין את המצב שבו אלפי הבחורים הראשונים שקיבלו את צווי הגיוס (תוך עלילות שאינם לומדים באמת וכו') רובא דרובא וכמעט כולם לא שתו ליבם לאיומים ולא התייצבו בלשכת הגיוס כלל? כמובן עדיין צריכים רחמי שמים מרובים, אבל את הניסים שראינו בחוש אי אפשר להכחיש.

ד. רבים מאותם אלפי מקבלי הצווים עיניהם נשואות אלינו, בני היהדות החרדית הצועדים בדרך המסורה, והם מצפים מאיתנו שנעמוד מאחוריהם ונתמוך בהם אם יסתבכו או יעצרו ח"ו, חלק מהם אולי בגדר "נחשלים" (כדבריו המפורסמים של מרן בעל שבט הלוי זצוק"ל שזהו מעשה עמלק לזנב בנחשלים) והם עצמם לא נמנים על ציבור הלוחמים, אבל דבר אחד ברור כי יהודים הם בני אברהם יצחק ויעקב, ועליו מוטלת החובה לעמוד לימינם.

ודאי לא חידשתי לך מאומה בכל הדברים שכתבתי, אך מדומני כי די בהתבוננות בדברים פשוטים אלו בכדי לנטוך כוחות מחודשים במלחמה הכבדה אשר אנו מצויים בה, לא להזיח שום פעולת מחאה או הסברה, וכמובן תפילות ורתחות לפני שוכן מרומים, עד שנחזה בביטול הגזירה וכלי השלטון הכופר כעשן, לנו המלחמה ולה' הישועה.

כ"ד ידיך עוז דו"ש כל הימים.

הנצחות

לתרומות והנצחות: 053-314-7090

לעילוי נשמת

הגה"ק רבי אהרן ב"ר שמואל יעקב ראטה זצוק"ל בעל "שומר אמונים" לרגל יומ"ד - ו' ניסן תש"ז

לטובת נשמת

הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל ב"ר שמואל מאפטא זיע"א בעל "אוהב ישראל" לרגל יומ"ד - ה' ניסן תקפ"ה

כסא דנחמתא

קדם מעלת ידידינו הרבנים הגאונים רבי בן ציון לובצקי שליט"א א ורבי יום טוב לובצקי שליט"א היושבים בעמק הבכא על פטירת אחותם מרת חיה בת ציון גוטפארב ע"ה המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלם ולא תוסיפו לדאבה עוד

אמרתך חייתני